

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. An liceat uti jurisdictione probabili relicta certa? Idem dicendum est de materia, & forma? Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 1. r. 59.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

pugnet Peregrinus, qui multa argumenta adducit, sed precipue reducuntur ad duo. Primum, quia in re gravi facit contra rectam rationem, nam iudicium consultationis non potest esse de minori bono; sed hoc accidit in casu nostro, eligendo probabilem sententiam, relicta probabiliori; ergo, &c. Respondeo, quod supposita probabilitate opinionis non est minus bonum illam sequi, quam oppositum, & si quis non peccat minus tutam sequendo, non minus tute quam alius incedit quoad incurrendam culpam, quia non est dare magis, vel minus inter peccare, & non peccare, & cum vna opinio non sit magis tuta, quam alia, quoad imputabilitatem ad culpam, consilium non habebit locum, vt dicit vnam esse magis sequendam relicta altera, & ita qui iuxta opinionem minus probabilem operatur, non etiam contra rectum iudicium & consilium agit. Ita Sancius in selectis, disput. 42. numero 12. & post illum Castrus Palaus tom. 1. disput. 2. punct. 2. numero 3. & alij. Vnde Sanchez in summ. tom. 1. libro 1. capite 9. numero 14. recte docuit, quod nullus ad melius amplectendum altingitur, quod etiam docet Granada vbi infra num. 23. & ideo Merolla in Theol. disput. tom. 1. disput. 3. c. 4. num. 25 ex communi asseruit, quod quando quis sequitur opinionem probabilem, relicta probabiliori, non facit contra rectam rationem, quia eo ipso quod est probabilis, est conformis rationi & estimationi prudentium.

Secundo sic argumentatur, qui in administratione Sacramenti Penitentiae relinquunt opinionem probabilioris, peccat, quia voluntarie exponit se periculo faciendi Sacramentum irritum aduersus etiam obligationem charitatis erga proximum, cui tenemur prouidere de certo remedio. ergo, &c. Respondeo quod etiam seculo periculo, quod in tali casu Ecclesia non praebet iurisdictionem, quod omnino negandum est; tamen, hoc non obstante, in nostro casu periculum irritandi Sacramentum, & per consequens damnatum proximi, de quibus tantum timet Peregrinus, moraliter loquendo, non potest adesse, nam cum in sacramento Penitentiae absolvens sit Sacerdos, & omnes simplices Sacerdotes habeant facultatem absoluedi a venialibus, & indirecte a mortalibus, consequenter sequitur Sacerdotem in tali casu conficere Sacramentum, & penitentem nullum subire periculum damnationis, si a Sacerdote absolueatur cum opinione probabili, nam cum homines quasi semper confitentur venialia cum mortalibus, absoluntur in tali casu, de quo loquimur, directe a venialibus, & indirecte iustificantur a mortalibus, & ita docent & respondent ad argumentum Peregrini, Sanchez Malderus, Martines, & alij, quos in d. resolutione citauimus, quibus nunc addo Ludouicum a Cruce in appendice ad opinionibus dub. 3. per totum, Castrum Palaum in opere moral. tom. 1. disput. 2. punct. 5. numero 8. Bonacinam in Decalog. disput. 2. quest. 4. punct. 9. numero 20. Turrianum in select. disput. part. 1. disput. 21. dub. 2. & ideo Sancius in select. disput. 44. num. 24. sic ait. Est valde notandum quod in praedictis casibus non peccat contra charitatem, neque iustitiam minister absolvens cum opinione probabili circa iurisdictionem, dum penitens aliquod veniale simul cum mortalibus fateatur, quia cum simplex ad venialium absolutionem indubie habeat iurisdictionem, absolvens gratiam causabit. Ita ille. Et tandem Iacobus Granada in 1. D. Thom. controu. 2. tract. 2. disput. 4. sect. 4. numero 38. sic asserit. Mihi placet opinio affirmans, sufficere quod Confessarius secundum probabilem opinionem habeat iurisdictionem ad absoluedum vt licite possit ministrare Sacramentum Penitentiae, quia reuera nullo periculo exponitur Sacramen-

tum, tum quia eo ipso quod Confessarius sequatur opinionem probabilem, datur communis error in populo, & facta ex tali errore sunt valida; tum etiam, quia in confessione semper penitens facit aliquod saltem veniale, supra quod certum est esse iurisdictionem in quolibet Confessario, & cum aiunde sit probabile quod possit absolue a mortalibus, saltem cadet indirecte absolutio supra illa, & ita nulli periculo exponitur. Hac Granada.

6. Ad idverò, quod asserit Peregrinus, quod in electione opinionum illa sit amplectenda, quae probabilior & securior, responder Sancius in selectis, disput. 42. numero 1. hoc esse falsum; sed ego non ita rigide hac sententiam improbo. Dico igitur esse sententiam magis communem & probabilioris illam, quae asserit in eligendis opinionibus sufficere sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori & tutiori; & ita docent 31. Doctores, quos ego adduxi in part. 2. tract. 13. resol. 1. & adducit Sancius vbi supra, & Merolla in disput. Theol. tom. 1. disput. 3. c. 4. numero 4.

7. Et tandem nota, quod pro sua firmanda sententia adducit duo loca Lessij, & Sancij, sed non faciunt ad rem, quia in dictis casibus cum penitens sciat Confessarium non habere iurisdictionem, certum est quod non potest pro libito ei confiteri: secus est in nostro casu, vbi penitens tenet, & iudicat stante opinionem probabilem Confessarium habere iurisdictionem; ceteras vero rationes à Peregrino adductas ex supradictis facile solui possunt, ideo ad alia Rescendamus.

Quae hic est supra ref. etiam 1. & in hac ipsamet Ref. supra in §. Sed videamus, post medium, & in aliis eorum an notacionum

RESOL. V.

An liceat vti iurisdictione probabili relicta certa? Idem est de materia, & forma. Ex p. 9. et 7. & Misc. a. Ref. 59.

§. 1. Attendas, quae, (amice Lector :) est Pro doctrina huius ref. in tom. 2. et. 1. ex doctrina Ref. tom. 2. an te medium a veri, nunquam est, & ad medium praedicti, §. vers. Sequitur, & in aliis eius nor. Et quamuis non plene sup. omnihus contentis in hac Ref. legem tamen supra Ref. per totam & signat ex §. 2. ad medium, vers. Et tandem, & vide etiam alias ref. & §. an. not. dist. vers. & tandem, & signat ter ia tom. 7. et. 1. ex Ref. 59. lege §. alium eius nor.

Enim quae, quod cotidie in praxi occurrens, & ad illam negatiue respondet nouissime Petrus Marchant. in Tribun. Sacramenti. tom. 1. tractat. 2. titul. 3. quest. 4. quod probat ex doctrina communi de Sacramentis, in quibus docetur, quod vbi materia certa, vel ex essentialibus certa, omnia requisita ad Sacramentum occurrunt, non liceat sine peccato mortali vti tantum probabilibus. Ex. g. in Baptismo, si habes ad manum aquam elementarem puram, non licet vti impura, vt lixiuio, quamuis sit probabilis materia. Nec licet baptizare, si communem scias formam, & velis vti alia forma extraordinaria; vt aliquando ille ignarus, qui baptizabat: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quamuis enim formam istam quoad valorem ob ignorantiam idiomatis in homine illo simplici admisit Zacharias Papa; non tamen vltim illius approbavit. Item, nec licet vti hac forma: In nomine Genitoris, Geniti, & Spiritus Sancti, quamuis haec apud graues Scholasticos probabilis sit, ac generaliter in omnibus Sacramentis multa probabilia in eorum administratione occurrunt, quibus tamen (vbi adsum certa) sine peccato mortali non possunt ministrari vti, relicta certis, tum ob periculum, tum ob irreuerentiam, tum ob praesumptionem, & temeritatem in re tanti momenti spectante ad animarum salutem.

2. Ratio igitur fundamentalis in hoc Sacramento, & iudicio est: quia, cum iurisdictione sit vnum ex essentialiter requisitis ad hoc Sacramentum debite ministrandum: sicut non licet in aliis Sacramentis probabilibus

probabilibus tantum uti, relictis certis; sic multo minus hic licet; quia quis exponeret se periculo nil faciendi. Cum enim opinioni probabili subesse possit falsitas; ea solum quandoque, & rarissimum in causa multum rationabili, & necessitatis licet uti: cum nimirum, ob bonam fidem, & rationes occurrentes supplere censetur Ecclesia iurisdictionem, quae forte ratione falsitatis in ista opinione deesse possit: tunc autem tantum censetur Ecclesia supplere iurisdictionem, quando quis tali iurisdictione ex causa rationabilis utitur, & aliis certa sine incommodo non est ad manum: nemini enim Ecclesia vult patrocinari in iis, quae planè irrationabilia sunt, aut fraude, dolo, vel animi praesumptione, & leuitate nituntur, siue quae contra propria, & expressa mandata planè voluntarie assumuntur; qualis est assumptio iurisdictionis probabilis tantum, resecta certa.] Hucusque Marchant.

3. Sed audiamus ex Societate Iesu sapientissimum Patrem Ouiedo in 1. 2. D. Thome, tract. 5. contr. 3. punct. 1. num. 33. & seq. ubi sic asserit: Credo, minime licere Sacramenta consecrari cum probabili iudicio circa iurisdictionem ministri: sed idem dicendum est de probabilitate iurisdictionis, ac de probabilitate materiae, & formae: nam licet certum sit, Ecclesiam non posse supplere defectum materiae, & formae in sacramentis, & posse supplere defectum iurisdictionis eam tribuendo: tamen certum non est, Ecclesiam in hoc casu iurisdictionem supplere, seu eam conferre; id enim tantum probabile est, & non omnino certum: ergo, qui sic conficit Sacramenta, non potest habere certitudinem, sed tantum probabilitatem de eorum valore: Sacramenta enim ex hoc capite valide fieri, tantum esse probabile putat Suarez tom. 4. in 3. p. disput. 26. sect. 6. num. 7. & seqq. Addit tamen, probabilitatem hanc non dare certitudinem in hac re quaesitam, & de eo ait Salas tract. 8. disp. unica, sect. 10. num. 100. valde dubitare; & oppositum

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Ref. 5. §. 1. & aliis eius auctoritatibus.

cenfer Gaspar Hurtado disp. 4. de consecr. diffie. 8. Insuper certum non esse errorem communem iurisdictionem conferre in his, quae ad forum conscientiae spectant, efficaciter probat Ioannes Sanchez in selectis, disp. 44. ubi Paludanum, & nonnullos Iuristas adducit, asserentes, talem iurisdictionem non conferri, pro quo etiam adducuntur duae declarationes Cardinalium, quas ibi refert Saucius. Insuper Pater Lessius lib. 2. de iustit. capite 20. dub. 8. num. 68. asserit, quod etiam si certum sit in casu communis erroris iurisdictionem conferri, in casu opinionis probabilis tantum probabile esse ait: quapropter negari non potest, hoc tantum manere intra limites probabilitatis, & oppositum probabile esse: quapropter qui sic conficit Sacramentum, illud conficit cum periculo illud irritandi; quod autem id sit cum minori periculo, quando probabilitas est circa sufficientiam iurisdictionis; quam quando est circa materiae, aut formae sufficientiam, quia hanc certum est, nec suppleri, nec posse ab Ecclesia suppleri, & illam suppleri sit valde probabile, cum certum sit, posse suppleri, facit, quod maius, minusve sit periculum, sicuti facit maior probabilitas circa sufficientiam materiae, & formae; & sicuti maior haec probabilitas licentiam non facit sic conficiendi Sacramentum, quia cum ea fiat periculum illud irritandi; sic neque illa, cum quae fiat simile periculum. Et haec omnia docet Ouiedo ubi supra.

4. Et tandem hanc sententiam nouissime docet doctus P. Bardi in Bullam Cruciatam, part. 2. tract. 5. cap. 1. sect. 1. 4. n. 185. & 187. quia, ait ille, in his, quae pertinent ad valorem Sacramentorum, non est licitum sequi opinionem probabilem, imò neque probabiliorem, quando tutiorem, & certam sequi possi-

mus; quia ut sic esset mortale periculum irritandi ipsum Sacramentum: nam posset euenire, ut id, quod existimabatur probabile, in re sit falsum; ac proinde de his, quae essentialiter requiruntur ad consecrandum ipsum Sacramentum Penitentiae; & idèd, quando non est opinio certa, sed solum probabilis in Confessario esse iurisdictionem, tunc si à parte rei Confessarius illam non habet, absolutio, cum procedat à non habente iurisdictionem, erit protius nulla; neque contrariae opinioni suffragatur lex Babarius, quae licet habeat locum in casu communis erroris, in quo ad ritanda magna incommoda conferuntur iurisdictiones ex ipso iure; hoc tamen non est dicendum in casu, quo non est communis error, sed solum probabilis opinio inter Doctores: est enim maior ratio, ut iurisdictionem inter habenti titulum coloratum ex communi errore, quam ex probabili opinione: & ratio discriminis est, quia error communis vinci non potest, acque adeo non videtur consentaneum, ut penitentes, quae bona fide procedunt, frustrantur beneficio absolutionis, & repetere cogantur, cum magna animi perturbatione, omnes Confessiones factas tempore communis erroris, dum error ipse detegitur, sed quando iurisdictionem Confessarii est posita in opinione probabili, poterit penitens alium adire Confessarium habentem certam, & indubitatam iurisdictionem, à quo absoluetur; & si hoc non faciat, sibi imputari debet, & idèd in tali casu Ecclesia, aut ius non debet tali Confessario iurisdictionem conferre.

5. Nec obstat dicere, non minus esse potentem Sapientium opinionem ad inducendam iurisdictionem, quam vulgi errorem: qui enim ita dicunt, non rectè assumunt extremae comparationis: nam loquentes de communi errore vulgi inducente iurisdictionem, loquuntur vulgum, ut distinctum à doctis, qui sunt pars eiusdem populi: & idèd si hoc pacto loquantur, falsum est, errorem solius vulgi esse sufficientem ad iurisdictionem inducendam, nisi sapientes sint adeo pauci in numero, ut verè, & absolute dici possit populus esse in errore circa iurisdictionem Confessarii: si verò per vulgum intelligant populum, ut verè intelligere debent; tunc sub populo comprehenduntur, & vulgares homines, & etiam sapientes: & ut sic fallum est, non minus potentem esse Sapientium opinionem, quam vulgi errorem; tum, quia hoc pacto error communiter afficit, & doctos, & indoctos; ac opinio illa solum inter pauciores totius populi reperitur: tum etiam, quia ut bene probant Auctores contrariae sententiae, error ille nequit vinci; sed dum est opinio, opinantes possunt sibi prouidere de alio Confessario ad vitandum nullitatis periculum; sed & tale morium excitans ad inquirendum alium Confessarium non habent, dum errore laborant; proinde in ordine ad hunc effectum longè potentior est populi error, quam sola quorundam Sapientium opinio. Et tandem post haec scripta inueni doctum Patrem Spinolam Congregationis S. Mariae de Elest. opin. disp. 1. sect. 6. com. 1. moralium supradicta omnia confirmare.

6. His tamen non obstantibus, licet supradicta sententia, ut visum est, validissimum firmiter rationibus; tamen communiter affirmatiuam sententiam tenent Doctores, quos ego alibi citavi, & me citato, adducit Ouiedo, ubi supra, quibus addè nouissime doctum Magistrum Serra in part. 2. D. Thome, tom. 2. quest. 19. art. 6. dub. 4. cuius verba hic etiam per extensum non graabor apponere, sic itaque ait: [Dicendum est, in administratione Sacramentorum etiam esse licitum, omisso eo, quod tutius est, sequi opinionem probabilem asserentem sic vel sic validum, & non irritum fieri Sacramentum, aut eius effectum suscipi; si tamen Ecclesiae usus, & consuetudo id permittat, & non prohibeat.

prohibeat. Probatur: nam circa potestatem, ac iurisdictionem Sacerdotis ad absolvendum penitentem, sine qua nulla est absolutio, & Sacramentum Penitentiae est invalidum, multae sunt opiniones probabiles, qualis est asserens, in articulo mortis simplicem Sacerdotem posse absolvere penitentem, etiam praesente Sacerdote approbato, vel proprio; & asserens approbatum in vna Diocesi, posse in altera audire Confessiones habentium Bullam Cruciatam, eoque absolvere; sed has licitum est sequi, quoties se obtulerit occasio, etiamsi tutius esset penitentem in articulo mortis absolvi a Sacerdote proprio, & habentem Bullam Cruciatam absolvi ab approbato in Diocesi, in qua est, & ad quam pertinet: ergo, &c. Minor probatur: nam tales non solum asserunt probabiler, huiusmodi Sacerdotem habere potestatem, & iurisdictionem; sed etiam posse licite absolvere: sed opiniones probabiles asserentes licitum esse aliquid facere, licitum est sequi: ergo & praedictas. Confirmatur: nam, etiamsi in re falsa essent praedictae opiniones, tamen iuxta doctrinam sumptam ex leg. *Barbarius. de officio Praetoris*, de qua vide Caietanum in *summa, verb. Absolutionis impedimenta*, communis error ortus ex opinione probabili factus est ad gestorum per dictum Sacerdotem valorem, & stante opinione probabili Ecclesia confert tali Sacerdoti iurisdictionem: ergo praedictas opiniones sequens tutus in conscientia esse potest, & prudenter existimare, sufficienter cauere periculum damni spiritualis proximi, quod quamvis re ipsa esset, non imputaretur ipsi secundum prudentiam (quae non obligat ut semper cum euidencia operetur) agentis: alias qui domicilium habens in vno loco, ad alium se recipit moraturus ibi per annum, interimque volens matrimonium contrahere cum foemina, quae idem fecit, non esset de suo matrimonio, nec in conscientia tutus, siue eligeret, ut suo matrimonio assisteret, Parochum proprii domicilij, siue Parochum loci, ad quem ipse, & foemina se receperant; sunt enim de Parocho, qui debet assistere diuersae opinioni: sed hoc est falsum; quia talibus opinionibus stantibus valida sunt gesta per quemlibet ex illis Parochis: ergo, &c. Hinc colligitur, cur non sit licitum baptizare in nomine Genitoris, &c. nisi forte vtgeat aliqua necessitas, & minister non sciat nisi illam formam; licitum tamen sit absolvere accedentem ad Sacramentum Penitentiae cum sola attritione cognita; idem est, cum sunt opiniones probabiles circa iurisdictionem Sacerdotis ad absolvendum. Ratio enim est: quia illud non permittit communis usus, & consuetudo Ecclesiae, nisi in casu necessitatis; hoc vero permittit, sique hoc fieri potest licite. Ita *Serua loc. cit.* Vide etiam nouissimè *Fragosum de Regim. Reip. Chr. tomo 2. part. 2. lib. 8. disp. 19. §. 1. num. 23.*

7. Nota tamen, quod, etiamsi standum esset in prima sententia, concedit ipse Marchant, *vbi supra, quest. 5.* quod aliquando, vti licet iurisdictione tantum probabili: sic enim ait: [In tribus ferè casibus licet vti iurisdictione tantum probabili, etiam relicta certa; nimirum, ut bono penitentis consulatur; ut damnus euitetur; in congrua necessitate. Primum itaque, ut bono penitentis consulatur, ex. g. quia indiget consilio, adiutorio, doctrina solatio spirituali, singulari secreto; nec expedit, ut qui certam habet iurisdictionem modo hic, & nunc audiat eius Confessionem. Secundò, ut damnus euitetur; utpote, ne complex in cognitionem veniat, aut penitens in aliquam auctorem, vel damnosam suspensionem Confessarij incidat. Item, quia forte non confitebitur alteri, aut integram Confessionem non faciet. Tertio, in necessitate congrua: vt, quia implendum est praecipuum *Tom. VII.*

ptum, aut Indulgentia particularis lucrificanda, aut quia timetur non fore postea opportunum tempus confitendi, &c. Aduertendum verò, siadit Sacerdos, qui aequè bene audire possit, & certam iurisdictionem habeat, tunc Sacerdotem, qui tantum probabilem habet, debere abstinere.] Hæc Marchant, quæ aliquantum molliunt rigorem primæ sententiæ, quæ, vt verum fatear, nimis vtget, & validis fuscitur rationibus, vnde in praxi non esse deserendam puto.

RESOL. VI.

An Confessarius teneatur sequi penitentis opinionem? Et an Confessarius non proprius, vt Regularis, & non proprii Pastores, & Parochi, peccet mortaliter, vel tantum venialiter, si penitentem habentem pro se opinionem probabilem, nollet absolueri? Et an hoc etiam procedat, si Confessarius falsam esse opinionem penitentis existimat, si tamen probabilis reputetur inter Doctores probata auctoritate? Ex part. 2. tr. 13. Ref. 11.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè cum Montefino in *p. 2. quest. 5. disp. 29. num. 198. Syluio in 3. p. 9. art. 2. quart. 4. cas. 2. Basilio Pontio de matrim. lib. 4. cap. 25. num. 8. Salas in p. 2. q. 21. tr. 8. sect. 9. à num. 82. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 7. punct. 4. in fine. Azotio tom. 1. lib. 2. cap. 17. quest. 10. Villalobos in sum. tomo 1. tract. 1. dub. 12. num. 1. Suarez in 3. part. tomo 4. disp. 12. sect. 5. num. 4. Perez in *Laurea Salmantina*, certam. 10. cap. 13. num. 97. Nugno in addit. ad 3. part. q. 8. a. 4. dub. 4. Fernand. in exam. Theol. part. 3. cap. 6. §. 9. n. 25. Cominch. de Sacram. disp. 8. dub. 17. n. 135. & alij communiter; quia quoties Confessarius potest licite absolutionem impendere, ad illam exigendam habet ius iustitiæ penitens.*

4. Et licet Valquez in p. 2. tomo 1. disp. 62. cap. 7. num. 40. Montefinus in p. 2. disput. 29. q. 5. numero 159. & Salas *vbi supra*, putent solum peccare venialiter Confessarium non proprium, si penitentem habentem pro se opinionem probabilem, nollet absolueri: ego tamen verius cum Sanctio in *selectis, disp. 33. num. 54. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 24.* puto peccare mortaliter, si de mortalibus sit facta confessio: nam onus graue esset penitentem obligare ad sua detergenda crimina alio Confessario absque necessitate.

3. Et hoc etiam procedit contra Rodriguez, etiamsi Confessarius falsam esse opinionem penitentis existimaret, si tamen probabilis reputetur inter Doctores probata auctoritate, vt docet Valentia in 2. 2. disp. 5. q. 7. punct. ult. in fine Sanchez, & Sanctius *vbi supra*, & alij. Et hæc omnia supradicta vera sunt, non solum in Confessario proprio penitentis, sed etiam in non proprio, vt sunt Regularis, & alij non proprii Pastores & Parochi, quicquid alij asserant. Vide Doctores citatos.

RESOL. VII.

An sit opinio probabilis asserere in articulo mortis, praesente Parocho, posse quemlibet Sacerdotem absolueri moribundum? Ex parte 4. tract. 4. & Milc. Ref. 161.

§. 1. **A**loysius Turrianus in *select. disp. cen. 2. censura Theol. dub. 77.* docet hanc opinionem esse **A 3** improbabili